

**Výroční zpráva o činnosti České národopisné
společnosti, z. s.,
za rok 2025**

Zpracoval a předkládá PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D.,
předseda ČNS, z. s.

Praha 2026

Úvod

Česká národopisná společnost, z. s. (dále ČNS), jež přímo navazuje na Národopisnou společnost československou založenou v roce 1895, si udržuje svou přirozenou roli vrcholného profesního sdružení českých etnologů a etnoložek i v 21. století. Soupis jednotlivých aktivit vykonaných v průběhu kalendářního roku 2025 dokládá, že ČNS plnila i v tomto roce aktuální úkoly a požadavky vycházející z jejího dominantního postavení v rámci oboru etnologie.

Výroční zpráva je rozdělena do tematických kapitol podle jednotlivých oblastí činnosti ČNS a shrnuje nejdůležitější informace o aktivitách ČNS a dosažených výsledcích v roce 2025.

Poděkování patří všem členkám a členům Hlavního výboru ČNS, kteří se v roce 2025 podíleli na řízení činnosti společnosti a přispěli tak významnou měrou k plnění úkolů, které si ČNS každoročně klade a které vycházejí z jejích stanov. Hlavní výbor v roce 2025 pracoval ve složení vzešlém z voleb, které se uskutečnily na Valném shromáždění ČNS na podzim roku 2023 a v jeho složení nedošlo k žádným změnám. ČNS jako organizace ve svých aktivitách i v roce 2025 pokračovala v neztenčené míře a realizovala celou řadu publikačních, konferenčních, popularizačních a dalších akcí. Zvláště významného mezinárodního úspěchu dosáhla ČNS opětovným působením v Evaluačním orgánu Mezivládního výboru UNESCO pro zachování nemateriálního kulturního dědictví, které bude pokračovat až do roku 2027.

Činnost exekutivy ČNS – Hlavní výbor ČNS

Hlavní výbor ČNS (HV) je po Valném shromáždění druhým nejvyšším orgánem České národopisné společnosti, z. s., a řídí její činnost v období mezi Valnými shromážděními, která se konají vždy jednou za tři roky.

Na Valném shromáždění v září 2023 byl zvolen HV ČNS ve složení: PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. (předseda ČNS), PhDr. Jana Pospíšilová, Ph.D. (místopředsedkyně), Mgr. Marta Kondrová (vědecká tajemnice), PhDr. Mgr. Magdalena Maňáková, Ph.D. (pokladní), Mgr. Josef Urban (pověřen agendou GDPR), PhDr. Roman Malach, Ph.D. (pověřen agendou digitalizace a pasportizace dotazníků), PhDr. Martin Novotný, Ph.D. (pověřen správou webových stránek ČNS), PhDr. Jana Poláková, Ph.D. (pověřena agendou spolupráce s dopisovateli), PhDr. Oto Polouček, Ph.D. (pověřen agendami Národopisného věstníku a mezinárodní spolupráce).

HV ČNS se v roce 2025 sešel v souladu se Stanovami na čtyřech jednáních: 11. března 2025 ve Slovákém muzeu v Uherském Hradišti, 10. června 2025 v Moravském zemském muzeu v

Brně.; 18. září 2025 v Etnologickém ústavu Akademie věd v Brně a konečně 4. prosince 2025 v Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici.

HV ČNS na svých jednáních řešil důležité otázky a problémy spjaté s činností ČNS, přičemž o své činnosti a rozhodnutích informoval členy ČNS v rámci pravidelně vydávaného *Zpravodaje České národopisné společnosti*, který je zveřejňován mj. na webových stránkách ČNS (viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>) a rozesílán členům e-mailovou poštou. Kromě hlasování členů HV ČNS během pravidelných jednání hlasovali jeho členové během roku 2025 též per rollam – tento způsob hlasování představuje důležitý prostředek sloužící k zabezpečení větší flexibility v rozhodování HV o neodkladných otázkách v mezidobí mezi pravidelnými jednáními HV.

Česká národopisná společnost, z. s., pokračovala, zastupována členy HV, ve spolupráci s *Radou vědeckých společností České republiky*. O své činnosti v roce 2024 informoval tuto instituci v lednu 2025 předseda ČNS Jiří Woitsch pomocí pravidelné Roční zprávy o činnosti vědecké společnosti – zpráva obsahovala informace o 18 výstupech. O činnosti v roce 2025 pak byla Rada vědeckých společností ČR informována Roční zprávou v lednu 2026 – tato zpráva obsahovala informace o 19 výstupech, což dokládá, že ČNS kontinuálně vykazuje vysoký počet odborných aktivit. Plenární zasedání Rady vědeckých společností ČR se uskutečnilo 2. dubna 2025 a ČNS na něm zastupovat předseda Jiří Woitsch.

Členská základna

K 31. prosinci 2025 evidovala ČNS celkem 183 řádných a čestných členů, 2 členy mimořádné a 22 členů kolektivních. Výše členské základny se pohybuje na setrvalé úrovni, úbytek členek a členů, ke kterému dochází převážně z důvodu úmrtí, je nahrazován přijímáním nových členek a členů ČNS zpravidla z řad studentů a čerstvých absolventů oborů, jejichž počet však bohužel v posledních letech na všech relevantních vysokých školách v ČR dramaticky klesá. V roce 2024 bylo přijato pět nových členů ČNS, čtyři členové působení v ČNS ukončili buď na vlastní žádost nebo z důvodu neplacení členských příspěvků. Setrvalým problémem, který vyžaduje enormní nasazení členů a členek HV ČNS pověřených příslušnými agendami, je nízká a chaotická „platební morálka“ členstva při úhradě členských příspěvků.

Vztahy s jednotlivými institucemi-kolektivními členy jsou na velmi dobré úrovni, svědčí o tom mj. poskytování výtisků z vlastní produkce pro recenzní účely *Národopisného věstníku*, možnost pořádat jednání HV v daných institucích (Etnologický ústav AV ČR, Slováké

muzeum v Uherském Hradišti, Národní ústav lidové kultury ve Strážnici) či spolupráce s Archivem Národního muzea v Praze, Společností pro obnovu vesnice a malého města, z. s., Brno, Parkem Rochus, o.p.s. a Ústavem evropské etnologie FF MU v Brně při přípravě konferencí a seminářů.

Publikační aktivity

Vydavatelská činnost ČNS zahrnuje jako každý rok vydávání vlastního odborného periodika, *Národopisného věstníku* (NV), vycházejícího od roku 1906 (informace o časopisu lze najít na stránkách <https://narodopisnyvestnik.cz/>).

NV je periodicky (2x ročně) vydávaný vědecký recenzovaný časopis, který je určen členům ČNS a odborné veřejnosti. Vědeckou kvalitu příspěvků garantuje redakční rada složená ze zástupců předních domácích a zahraničních etnologických pracovišť v muzejní, univerzitní i akademické sféře, studie podléhají oboustranně anonymnímu recenznímu řízení (2 oponenti). *Národopisný věstník* byl v roce 2015 zařazen do databáze ERIH+, v roce 2018 do databáze SCOPUS, což lze považovat za mimořádný úspěch v mezinárodním měřítku a ocenění vysokých odborných kvalit periodika. V roce 2018 byla podepsána smlouva s databází EBSCO, ve které jsou zpřístupňovány fulltextové obsahy časopisu. V roce 2020 byla podepsána smlouva s Knihovnou Akademie věd ČR, která zveřejňuje fulltextové obsahy časopisu v Digitální knihovně KNAV. Časopis je publikační platformou i pro mladé badatele, doktorandy, ale také pro studenty etnologie publikováním jejich článků, které vznikají na základě terénních výzkumů financovaných z dárcovského fondu Aleny Plessingerové a Josefa Vařeky. Otiskováním příspěvků dopisovatelů České národopisné společnosti je rozšiřována pramenná základna etnologického bádání.

Národopisný věstník ročník XLII (84), č. 1 byl realizován v první polovině roku 2025 a byl vydán k 30. červnu 2025. Číslo navazuje na obsahové zaměření časopisu (historická i současná etnologie, studium materiální a nemateriální kultury, dějiny každodennosti), konkrétně má vydané následující obsah: Studie: Petr Drastil: Vliv členství ve folklorním souboru na formování lokální a regionální identity: příklad *Národopisného souboru Bítešan*; Katarína Košťálová – Ivan Chorvát: Vzdelanostné a životné ambície rómskych žiakov. Prípadová štúdiá dvoch škôl na strednom Slovensku. Materiály: Jan Blažek: Královské obyčeje a slavnosti s králi na Podhorácku; Petr Kaleta: Obyvatelé a místa Kavkazu v cestopisech lékaře Duchoslava Panýrka (1867–1940); Štefan Ižák – Tetiana Kucher: Stavanie spoločného mája v zmiešaných

ukrajinsko-slovenských obciach Huta a Storožnycja v Zakarpatsku. Dále časopis obsáhl rubriky Příspěvky dopisovatelů, Personalia (mj. nekrolog Dušana Holého a jubilejní články významných členů ČNS), Výstavy (reportáže z aktuálních výstav s etnologickou tematikou), a Knihy (recenze nejnovějších oborových publikací). Náklad činil 250ks, číslo má 158 stran.

Národopisný věstník ročník XLII (84), č. 2 byl realizován ve druhé polovině roku 2025 a byl vydán k 15. prosinci 2025. Vydané číslo zahrnuje tematický blok studií zaměřený na zdravotnickou záchrannou službu. Konkrétně má vydané číslo následující obsah: Studie: Jiří Hlaváček: „Naložit a jet“: proměna profesní identity řidičů (zdravotnické) záchranné služby (1974–2024); Lenka Krátká: „Záchranka byla pro ženský tabu“: proměny (zdravotnické) záchranné služby pohledem zdravotních sester; Olga Nešporová: Každodennost pracovníků zdravotnické záchranné služby – vyrovnávání se smrtí; Martina Pavlicová: Ambivalentnost folkloru v sociálních a politických kontextech – symbol hrdosti i kolaborace: poznámky k jedné kapitole z dějin etnologie na Moravě; Blanka Soukupová: Dobové pojetí tradice na základě přístupu vybraných osobností českého národopisu/etnografie (Karla Chotka, Viléma Pražáka, Drahomíry Stránské, Jaroslava Kramaříka a Antonína Robka); Anna Grůzová: „Kunšt, abys sobě pomohl“: mezilidské vztahy na venkově pohledem rukopisů s magickými návody. Dále časopis obsáhl rubriky Personalia (mj. nekrolog Josefa Jančáře, významné osobnosti české etnologie, a jubilejní články významných členů ČNS) a Knihy (recenze nejnovějších oborových publikací). Náklad činil 250ks, číslo má 154 stran.

Jako *Supplementum k prvnímu číslu Národopisného věstníku 2025* byl vydán Zpravodaj Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení České národopisné společnosti 22/2025, která pracuje při ČNS. Redakčně byl připraven Romanem Tykalem, předsedou komise, a Miroslavem Válkou. Zpravodaj obsahuje písemnou podobou referátů přednesených na odborné konferenci Zakládání vesnic na dominikální půdě, jejich stavební vývoj a současnost, která se konala ve dnech 22. 5. - 24. 5. 2024 v Rožmitále pod Třemšínem. Konference proběhla ve spolupráci ČNS, Podbrdského muzea v Rožmitále pod Třemšínem, Města Rožmitál pod Třemšínem a Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Zpravodaj dále obsahuje další informace o činnosti Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení a bibliografickou přílohu. Zpravodaj byl distribuován v tištěné i elektronické podobě.

V rámci zkvalitňování publikačních standardů časopisu NV, zavedení DOI identifikátorů a v zájmu zvýšení dostupnosti časopisu odborné i laické veřejnosti byly v červnu 2023 plně zprovozněny nové samostatné webové stránky Národopisného věstníku na adrese <https://narodopisnyvestnik.cz/>. K dispozici jsou na nich aktuální čísla NV, archiv časopisu

včetně všech digitalizovaných čísel od počátku vydávání i pravidla publikování pro autory a další důležité informace o časopisu. Stránky fungují i v plnohodnotné anglické verzi.

ČNS v roce 2025 i nadále vydávala *Zpravodaj ČNS*, interní spolkovou tiskovinu informující o aktuálním dění v ČNS, která je publikována třikrát ročně (č. 1 vyšlo v březnu, č. 2 v červnu a č. 3 v prosinci 2025). Členům ČNS je Zpravodaj distribuován elektronicky pomocí e-mailů. Zpravodaj ČNS je také vyvěšen na webových stránkách společnosti (<http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>). Webové stránky ČNS zároveň přinášejí řadu informací nejen o dění v ČNS (důležité dokumenty, informace o orgánech ČNS, přihláška, informace ve vztahu k GDPR, informace o činnosti komisí ČNS, informace o Dárcovském fondu atd.), ale stránka slouží též jako významná a otevřená platforma pro sdílení informací o dění v celém oboru a příbuzných disciplínách. Pravidelně jsou zde zveřejňovány nejen Zpravodaje ČNS, ale i informace o aktuálních odborných akcích, výstavách, vydávaných publikacích, konferencích a seminářích. Na stránkách jsou uvedeny výsledky jednotlivých ročníků Ankety ČNS a Studentské ceny ČNS.

Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.

V roce 2018 byl díky daru PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., zřízen dárcovský Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc. Jeho účelem je podpora etnografických terénních výzkumů na území České republiky pro vysokoškolské studenty oboru etnologie. Fond je zaměřen jak na etnografické výzkumy jevů materiální kultury (vesnické stavitelství, lidový oděv, strava, transport, malovýrobní zemědělství, domácí a řemeslná výroba, lidové a zlidovělé umění), tak nemateriálních kulturních jevů výročního a rodinného obyčejového cyklu, lidové religiozity a léčitelství. Vzhledem k modernizaci života ve vesnickém i městském prostředí lze u zmíněných jevů sledovat jejich vývoj prováděný novými funkcemi, jež odpovídají současným životním formám. Základním kritériem při výběru soudobých kulturních forem bude však jejich vazba na tradici.

Udělení finanční podpory studentům z dárcovského fondu je podmíněno zpracováním výzkumného projektu (ideový záměr, termín, lokalizace a finanční náklady výzkumu) v češtině, který student předloží do 30. listopadu roku, jenž předchází roku vlastního výzkumu, Správní radě fondu. Více informací o fondu lze nalézt na webových stránkách České národopisné společnosti – viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/darcovsky-fond>.

Správní rada fondu tvoří tři zástupci ČNS (předseda, vědecký tajemník a vybraný člen/členka HV ČNS), jeden zástupce Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a jeden zástupce Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Vzhledem ke změnám ve složení HV ČNS a reformě Ústavu etnologie FF UK (aktuálně Ústav etnologie, středoevropských a balkánských studií) byla na jednání HV ČNS 8. prosince 2023 zvolena nová pětičlenná Správní rada Dárcovského fondu ve složení: PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. (předseda ČNS), Mgr. Marta Kondrová (vědecká tajemnice ČNS), PhDr. Martin Novotný, Ph.D. (člen HV ČNS), doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (ÚEE FF MU Brno), PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D. (ÚESEBS FF UK Praha). Dozorčí rada dárcovského fondu je totožná s kontrolní komisí ČNS ve složení: PhDr. Zuzana Čermáková, Ph.D., PhDr. Roman Doušek, Ph.D., Mgr. Jan Pohunek, Ph.D. Dlouholetý člen Správní rady Dárcovského fondu doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (ÚEE FF MU Brno) požádal o uvolnění z funkce ke dni 30. 6. 2024. Hlavní výbor ČNS proto na svém jednání dne 5. 6. 2024 zvolil na jeho místo vedoucího Ústavu evropské etnologie FF MU v Brně doc. PhDr. Daniela Drápalu, Ph.D., který byl jmenován členem Správní rady ke dni 1. 7. 2024.

K 30. listopadu 2024 obdržela ČNS jednu žádost o podporu studentských výzkumů financovaných z Dárcovského fondu Aleny Plessingerové a Josefa Vařeky, kdy Josef Procházka předložil projekt Stát se textem: formování, udržování a hierarchie performerských identit v kontextu české Slam Poetry. Správní rada fondu konstatovala, že předložený projekt je zpracován velmi dobře, obsahově je zajímavý, jeho tematické zaměření ovšem nekoresponduje s filozofií dárcovského fondu. Pro rok 2025 tedy nebyl k podpoře vybrán žádný projekt.

V roce 2025 byl publikován text Josefa Drastila Vliv členství ve folklorním souboru na formování lokální a regionální identity: příklad Národopisného souboru Bítešan (Národopisný věstník XLII, 84, 2025, č. 1, s. 5-27), který je výsledkem výzkumu podpořeného Dárcovským fondem a probíhaly práce na zpracování zprávy z výzkumu A. Varausové realizovaného v minulých letech pro publikování v Národopisném věstníku v roce 2026.

K 30. listopadu 2025 neobdržela ČNS žádnou žádost o podporu studentských výzkumů financovaných z Dárcovského fondu Aleny Plessingerové a Josefa Vařeky a v roce 2026 tedy nebude žádný výzkum podpořen.

Webové stránky

Důležitým nástrojem prezentace aktivit České národopisné společnosti jsou již několik let její webové stránky (www.narodopisnaspolecnost.cz). Kromě členů společnosti je stále více využívají studenti i laičtí zájemci o obor etnologie, jakožto i o tradiční lidovou kulturu, její dokumentaci a prezentaci.

V roce 2015 Česká národopisná společnost zprovoznila zcela nové webové stránky, jejich drobné úpravy probíhaly i během roku 2025. Webové stránky jsou určeny k informování o ČNS jako základní odborné oborové organizaci a o její aktuální činnosti. Jsou členěny do několika základních kategorií:

- AKTUALITY (Knihy, Výstavy, Konference, semináře, Zpravodaj ČNS, Ostatní) – tato část obsahuje aktuální zprávy o nových knihách, výstavách atd., jsou zde vyvěšeny Zpravodaje ČNS,
- O SPOLEČNOSTI – týká se organizačních záležitostí ČNS, informuje o historii ČNS, o jejích členech, o členech HV, lze zde najít přihlášku do ČNS atd.,
- DÁRCOVSKÝ FOND – informuje o dárcovském Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.,
- VIRTUÁLNÍ BADATELNA – obsahuje odkazy na digitalizované časopisy, na sestavené bibliografické databáze a dotazníky ČNS, dále se zde ukládají do archivu články zveřejněné původně v oddílu Aktuality,

Členové ČNS jsou průběžně vyzýváni pomocí *Zpravodaje ČNS* k zasílání aktuálních informací o nově vydaných publikacích, o připravovaných a probíhajících výstavách, o pořádaných konferencích a seminářích či dalších akcích, na nichž se podílejí a jež korespondují se zásadami činnosti ČNS, do kategorie Aktuality. Spolupráce se členy ČNS v této oblasti probíhá velmi dobře. O chod webových stránek se v roce 2025 jako hlavní odpovědná osoba staral člen HV Martin Novotný.

Průběžně je v rámci spolkového webu aktualizována elektronická databáze (přímo dostupná na adrese <https://cns.tritius.cz/>) umožňující vyhledávání bibliografických záznamů o etnologických statích publikovaných v oborových etnologických časopisech, případně národopisně koncipovaných statí v jiných odborných tiskovinách. ČNS se prostřednictvím tohoto projektu snaží reagovat jednak na nedostupnost starších bibliografií, jednak na chybějící soupisy mnohých centrálních, regionálních i lokálních tiskovin, které přinášely v minulosti na svých stránkách národopisně koncipované texty.

Bibliografická databáze je provozována v prostředí knihovního systému Tritius, který splňuje standardy RDA a MARC21, má zajištěn trvalou online podporu, aktualizaci a je možné jej používat přes webové rozhraní odkudkoliv. Na konci roku 2024 obsahovala databáze 17 032 bibliografických záznamů a jedná se o největší, nejmodernější a zároveň zdarma dostupnou oborovou národopisnou bibliografii v ČR. Databáze však vyžadovala kontinuální správu, kontrolu záznamů, upgrade a zejména průběžné doplňování o další bibliografické záznamy. V roce 2025 proběhla další podrobná kontrola části stávajících záznamů, jejímž cílem bylo jednak doplňování chybějících údajů, jakými jsou jména osob a formální opravy. Další důležitá část aktivit byla zaměřena na zredukování interní duplicity, která se týkala asi 0,5 procenta stávajících údajů a v doplnění nových 403 záznamů se sborníků a regionálních časopisů do bibliografie s dodržením katalogizačních pravidel. Databáze je prostřednictvím Virtuální badatelný na webových stránkách ČNS bezplatně a volně přístupná všem zájemcům o studium tradiční lidové kultury bez omezení.

E-mailová adresa info@narodopisnaspolecnost.cz funguje jako kontakt pro dotazy z řad laické veřejnosti, které se členové ČNS snaží průběžně zodpovídat.

Anketa České národopisné společnosti

Organizací *Ankety o nejvýznamnější počin v oboru za uplynulý kalendářní rok* se ČNS snaží systematicky oceňovat odborné aktivity rozvíjené v oboru za poslední kalendářní rok – a tím i dle svých možností a sil přispět k popularizaci jednotlivých výstupů, které mnohdy neprávem zůstávají odbornou i laickou veřejností opomíjeny. Děje se tak ve třech kategoriích: Publikace; Výstava, expozice; Projekt, akce, konference.

Administrací ankety byla v roce 2025 nově pověřena členka HV Marta Kondrová, anketa byla vyhodnocena na jednání HV 10. června 2025. Do hlasování se zapojilo celkem 56 členů ČNS (52 individuálních a 4 kolektivní). Ceny byly vítězům a vítěžkám předány v rámci 80. mezinárodního folklórního festivalu ve Strážnici 28. června 2025.

V roce 2025 byly oceněny tyto odborné aktivity z roku 2024:

V kategorii publikace získaly dvě knihy shodný počet hlasů a byly proto uděleny dvě hlavní ceny za publikace: (1) Karel Altman: *Dědictví českého trampingu. Vybrané kapitoly z historie a každodennosti svérázného fenoménu*. Praha: Academia, 2024; (2) Marta Kondrová: *Lidové kožichy ze Slovácka*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2024.

V kategorii výstava, expozice: *Mezi kouzly, vírou a pověrou. Magie v textech moravského venkova 18. a 19. století* (30. 9.–20. 12. 2024). Moravská zemská knihovna.

V kategorii projekt, akce, konference: Pracovní zasedání Komise pro lidové obyčeje ČNS a Subkomise pro lidové obyčeje MKKKK *Proměny obyčejové tradice a její současné vnímání*, které se uskutečnilo v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně ve dnech 11.–12. 6. 2024. Pořadatelé: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti a Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

Čestnou cenu *Pěti rudých růží* se HV ČNS rozhodl za rok 2024 udělit kolektivu Etnografického oddělení Historického muzea Národního muzea v Praze za úspěšnou realizaci stěhování depozitářů a zachování kontinuity činnosti oddělení.

Studentská cena České národopisné společnosti

HV ČNS se rozhodl podpořit vědeckou práci mladých badatelů a vyhlásil pro rok 2025 již podeváté *Studentskou cenu České národopisné společnosti*, a to ve dvou kategoriích – pro nejlepší bakalářskou a nejlepší diplomovou práci. Práce následně zhodnotila komise složená z členů HV ČNS, která také určila hlasováním svých členů vítěze. Cena byla předána v rámci 80. mezinárodního folklórního festivalu ve Strážnici 28. června 2025.

V kategorii bakalářských prací zvítězila práce studentky Ústavu etnologie a středoevropských a balkánských studií FF Univerzity Karlovy Kristýny Veverkové: *Kočovníctví jako součást ekonomické strategie současných cirkusů v České republice*.

V kategorii diplomových prací zvítězila práce studenta Ústavu evropské etnologie FF Masarykovy univerzity v Brně Petra Drastila: *Současný stav královniček na Moravě*.

Dopisovatelé

Také v roce 2025 pokračovala ČNS v úsilí o revitalizaci dopisovatelské sítě, které se věnovala členka HV pověřená touto agendou Jana Poláková. Dopisovatelé jsou dobrovolníci, ČNS jejich spolupráci nijak nehonoruje, nicméně i tak se průběžně daří získávat další zájemce o tuto činnost přispívající k dokumentaci a zachovávání kulturního dědictví ČR. Dopisovatelská síť prošla v průběhu let 2022–2023 rozsáhlou revizí z důvodu zjištění aktivních a neaktivních členů, a proto v roce 2025 již byla poměrně stabilní. K 31. 12. 2025 tak ČNS evidovala 177 aktivních dopisovatelů. V roce 2025 byl dopisovatelům rozeslán dotazník Strava a způsob stravování na Štědrý den zpracovaný Mgr. Petrem Drastilem z Muzea Boskovicka a PhDr.

Janou Polákovou, Ph.D. z Moravského zemského muzea. Dotazníky je možné vyplnit on line i do textového souboru odeslaného e-mailem.

Dotazníkové výzkumy ČNS představují zajímavý a prozatím ne příliš odborně vytěžovaný archivní materiál listinné povahy. Tyto výzkumy byly realizovány v letech 1958–2016 pod garancí významných představitelů oboru. Jde o jedinečný pramen s velkým vědeckým potenciálem díky soustavnému shromažďování tohoto materiálu a díky tematicky širokému spektru. Množství informací obsažených v dotaznících, fyzický stav, omezená dostupnost dotazníků z důvodů nedostatku prostoru a stále badatelný a také pokrytí napříč regiony České republiky vedly k jejich digitalizaci – elektronická forma umožní jejich postupné zveřejnění a zpřístupnění široké veřejnosti. Zveřejnění digitalizovaných dokumentů v elektronické databázi naplňuje několik úkolů vyplývajících z Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice a ze současně platného Plánu péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2023–2030 (Č.j. MK 1751/2023 ORNK) - především body 2.3., 1.2 a 3.5.). Pro ČNS znamená pasportizace, čili vytvoření metadat zdigitalizovaných dotazníků zajištění jejich duplicitní archivace na elektronických médiích a zároveň možnost dalšího využití těchto materiálů včetně seznámení odborné i široké laické veřejnosti s výsledky činnosti ČNS v minulých desetiletích.

Během roku 2025 byla zpasportizovaná důležitá a poslední část dotazníků. Tento projekt navázal a zakončil na dřívější etapy projektu (2019–2024), kdy byly dotazníky digitalizovány a částečně pasportizovány. Přesně dle plánu tedy proběhla finální pasportizační fáze. U jednotlivých digitalizovaných souborů proběhla kontrola úplnosti a porovnání dat s originály, bylo provedeno jejich systematické pojmenování a zařazení. Každý jednotlivý dotazník byl pasportizován po formální a obsahové stránce a takto zpracovaná metadata byla uložena do speciálně upravené elektronické karty se záznamem o digitalizaci archivního materiálu.

Ekonomická agenda a grantové projekty, účetní uzávěrka

ČNS by jen stěží mohla realizovat své aktivity bez zajištění externích zdrojů financování prostřednictvím grantových prostředků. Rok 2025 byl v tomto ohledu úspěšný, neboť ČNS uspěla v grantových programech Rady vědeckých společností ČR i Odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury.

Dotace Ministerstva kultury podpořila vydání *Národopisného věstníku 2024, ročník XLI (83), číslo 1* (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 114 079,71 Kč, podíl MK činil 72 000,- Kč. Druhým projektem podaným k Ministerstvu kultury byl projekt

Bibliografická databáze národopisných příspěvků: upgrade systému a doplnění databáze (řešitel Martin Novotný). Celkové náklady na projekt činily 50 297,76 Kč, podíl MK činil 20 000,- Kč. Rada vědeckých společností ČR podpořila vydání *Národopisného věstníku 2024, ročník XLI (83), číslo 2* (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 84 917,28 Kč, podíl RVS činil 53 000,- Kč. RVS podpořila také projekt *Digitalizace a pasportizace dotazníků ČNS – 7.etapa* (řešitel Roman Malach). Celkové náklady na projekt činily 30 500,- Kč, podíl RVS činil 18 000,- Kč.

Přehled příjmů a výdajů ČNS za období od 1. ledna 2025 do 31. prosince 2025 (zpracovala Ing. Olga Mazouchová, účetní ČNS):

Příjmy

členské příspěvky	106040
dotace	493250
publikace (prodej a digitalizace)	440
přijatý úrok zdaněný	4812
	604542

Výdaje

poštovné	11049
kancelářské potřeby	1247
občerstvení, květiny	12840
posudky	323400
graf.příprava, tisk, digitalizace, IT	172941
překlady	4250
ostatní režie	30055
	555782

K 31. prosinci 2025 byl konečný zůstatek na běžném účtu ČNS **181 958,91 Kč** na účtu Dárcovského fondu **32 736,00 Kč** a na termínovaném vkladu zřízeném z rozhodnutí HV ČNS při účtu Dárcovského fondu **162 674,06 Kč**. Zůstatek na pokladně **7989,- Kč**.

Semináře, konference a další akce

ČNS pokračovala v roce 2025 v přípravě pořádání a spolupořádání odborných konferencí a workshopů, a to v úzké součinnosti s kolektivními členy ČNS.

Ve dnech 24.–25. září 2025 se v Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici uskutečnila konference ke 120. výročí narození Václava Mencla s názvem *Výzkumy, dokumentace a prezentace lidové architektury*. Uspořádala ji Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení při

ČNS, Národní ústav lidové kultury ve Strážnici, Archiv Národního muzea v Praze, Ústav evropské etnologie FF MU Brno a Společnost pro obnovu vesnice a malého města, z. s., Brno.

Etnografický ústav Moravského zemského muzea ve spolupráci s Pracovní skupinou Textil a usně při Komisi konzervátorů-restaurátorů AMG, Etnografickou komisí AMG a Českou národopisnou společností uspořádali konferenci Textil v muzeu na téma *Transparentní a elastický textil pohledem dějin módy, technologie a konzervátorské praxe*. Konference se konala ve dnech 11.–12. června 2025 v prostorách Dietrichsteinského paláce v Moravském zemském muzeu.

Konferenci *Proměny obyčejové tradice a její současné vnímání* připravilo Slovácké muzeum v Uherském Hradišti a Park Rochus o. p. s. ve spolupráci s Komisí pro lidové obyčeje České národopisné společnosti a Subkomisí pro lidové obyčeje MKKK. Konference se uskutečnila ve dnech 10.–11. června 2025 v přednáškovém centru Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Členové a přátelé České národopisné společnosti a Národopisnej spoločnosti Slovenska se sešli na osmém ročníku neformálního společenského setkání na vrcholu Velké Javořiny, a to 4. října 2025.

Mezinárodní spolupráce a spolupráce s UNESCO

Mezinárodní spolupráce ČNS byla v roce 2025 nadále především ve znamení spolupráce s organizací *UNESCO* (viz níže) Kromě toho ale ČNS pokračovala i ve své dlouholeté spolupráci s dalšími organizacemi, zejména *WCAA – World Council of Anthropological Associations* (členem je od roku 2014).

ČNS je od roku 2011 též přidruženým členem *ICCN – Inter-City Intangible Cultural Cooperation Network* – mezinárodní organizace pracující v oblasti ochrany nehmotného kulturního dědictví a sdružující především místní samosprávy a nevládní kulturní organizace, které pracují v této oblasti. ICCN rozvíjí řadu aktivit, jejichž vyvrcholením jsou každoroční konference a workshopy. V současné době tvoří členskou základnu organizace přes 30 místních samospráv z 25 zemí světa. Rozšiřuje se také počet přidružených členů, mezi kterými jsou kromě ČNS také další organizace akreditované při Úmluvě o zachování nehmotného kulturního dědictví UNESCO, z ostatních jsou to např. Algemesi museum (Španělsko), Tropen museum (Nizozemsko), Association Nationale Cultures and Traditions (Francie), Standing Committee for the Euro Mediterranean Partnership of Local and Regional Authorities COOPEM (Itálie),

Khmer Arts (Kambodža), The Culture and Heritage Institute at Centennial College (Kanada), Institute of Multicultural Education YISWIND (Čína), Forum of Algerian Citizenship & Modernity (Alžírsko) a další.

ČNS je od roku 2010 akreditována při *Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO* a naplňuje poradní funkce pro Mezivládní výbor této úmluvy. Zároveň je členem Fóra nevládních organizací (NGO Forum), které sdružuje akreditované organizace za účelem efektivnějšího zapojení do naplňování Úmluvy a práce Mezivládního výboru.

ČNS byla na 18. zasedání Mezivládního výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO, které proběhlo ve dnech 6.–8. prosince 2023 v botswanském Kasane, zvolena na léta 2024–2027 do Evaluačního orgánu – poradního orgánu zmíněného Mezivládního výboru. Pro ČNS to znamená mimořádnou globální prestiž, ale zároveň značnou organizační i odbornou výzvu, mj. potřebu personálně zajistit každoroční vyhodnocení přibližně šedesáti nominací předložených k zápisu do seznamů nemateriálního kulturního dědictví UNESCO fungujících dle Úmluvy.

V roce 2025 byla za ČNS pověřena koordinací a reprezentováním ČNS v UNESCO Mgr. Terezie Řánková, Ph.D. Dne 15. června 2025 bylo odesláno hodnocení 70 nominací nemateriálních statků a projektů na jejich zachování do všech tří mechanismů (seznamů) Úmluvy, které zpracovalo 16 hodnotitelů z řad členů ČNS. Administraci celého hodnocení a zastupování ČNS na on-site jednáních měla na starosti Mgr. Terezie Řánková, Ph.D. Ve dnech 7.–11. července 2025 se uskutečnilo zasedání evaluačního výboru UNESCO, a to v Paříži. V roce 2025 předložily členské státy Úmluvy celkem 71 nominací (jedna z nich byla z ČR, proto se na jejím posuzování ČNS nepodílela), z čehož 54 nominací směřovalo na Reprezentativní seznam, 1 nominace na Registr osvědčených postupů, 11 nominací na Seznam nemateriálního kulturního dědictví vyžadujícího naléhavé zachování a ve 3 dalších nominacích předkládající státy vyžadovaly finanční podporu. Letos se také poprvé objevily 2 nominace, ve kterých státy žádaly o přesun ze Seznamu vyžadujícího naléhavé zachování na Reprezentativní seznam. Tyto 2 nominace představovaly významný mezník nejen v procesu nominací, ale také ve vnímání nemateriálního kulturního dědictví jako celku. Původní navržená zachovná opatření totiž skutečně dokázala daný projev oživit do takové míry, že dokázal znovunaplnit aspekt živého dědictví. Evaluační orgán posoudil všechny nominace a předložil některým státům doporučení, otázky a připomínky, týkající se jednotlivých nominací. Z červencového zasedání evaluačního výboru v Paříži vzešlo přes 40 doplňujících otázek a do Návrhu rozhodnutí pak evaluační výbor vtělil zbývající připomínky. Na základě jejich zodpovězení jednotlivými státy navrhl evaluační

výbor zapsání jednotlivých prvků. To vše bylo ještě jednou diskutováno na online setkání evaluačního výboru v září 2025, na kterém byla ČNS opět zastoupena dr. Terezií Řánkovou.

Ve dnech 8.–13. prosince 2025 se uskutečnilo 20. zasedání Mezivládního výboru UNESCO v Novém Dillí v Indii. Na tomto zasedání bylo mj. zapsáno na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva hraní ochotnického divadla v České republice a dále několik desítek dalších statků nemateriálního kulturního dědictví z celého světa projednávaných evaluačním výborem a za aktivní participace ČNS během roku 2025. Za Českou republiku se jednání mj. zúčastnila členka ČNS dr. E. Kuminková.

ČNS dále spolupracuje se sesterskými národopisnými společnostmi na Slovensku a v Polsku. Spolupráce s *Národopisnou spoločnosť Slovenska* se týká především recipročního zveřejňování informací na webových stránkách obou společností, nabídky publikačních aktivit v odborných časopisech vydávaných ČNS, respektive NSS. I v roce 2025 uspořádaly ČNS a NSS společné setkání na vrcholu Velké Javořiny (viz výše).

ČESKÁ NÁRODOPISNÁ SPOLEČNOST, z. s.
Národní 3
117 20 PRAHA 1

